

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

НН інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового Інституту
педагогіки і психології

проф. С.М. Кондратюк

(підпис) (ініціали та прізвище)

« 28 » серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Естетотерапія

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 053 Психологія

(шифр і назва)

освітня-програма Практична психологія Першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти

(назва)

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН Інституту педагогіки і психології

«28»серпня 2020 р

Голова к. психол. н., доц. Тарасова Т.Б.

(ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Суми – 2020

Розробники:

Пасько Катерина Миколаївна, к. філос. н., доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від « 27 » серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

Кузікова С.Б. д. психол. н., професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	бакалавр	вибіркова	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
4-й		4-й	
Лекції			
26 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
28 год.		6 год.	
Лабораторні			
Самостійна робота			
64 год.		108 год.	
Консультації:			
2 год.	2 год.		
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин - 120			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни Естетотерапія є надання студентам певного обсягу знань, умінь та навичок у галузі естетотерапевтичної діяльності психолога, спрямованої на усунення психологічних дискомфортів та стресів соціально-психологічного походження.

Основними завданнями вивчення дисципліни Естетотерапія є формування комплексного погляду майбутніх психологів на використання в професійній діяльності естетотерапевтичних технологій, ознайомлення студентів з найбільш актуальними проблемами сучасної психологічної науки і практики, знайомство студентів із структурно-логічними підходами у вивченні актуальних проблем соціальної адаптації особистості, процесу естетизації життя тощо.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Естетотерапія» вимагає актуалізації міждисциплінарних знань із «Психології», «Загальної психології», «Соціальної психології», наявності сформованої загальнопсихологічної бази знань.

3. Результати навчання за дисципліною

Очікувані результати навчання навчальної дисципліни	
Після успішного вивчення навчальної дисципліни студент зможе:	
РН1	Знати основні поняття і методи естетотерапії; історичний розвиток естетотерапевтичних поглядів закордоном і на вітчизняних теренах.
РН2	Оволодіти принципами організації естетотерапевтичних занять; знати основні засоби, форми і види естетотерапії.
РН3	Аналізувати та створювати умови для плідної творчої самореалізації особистості.
РН4	Уміти використовувати сучасні психотерапевтичні технології, поставити мету та сформулювати завдання, пов'язані з реалізацією естетотерапевтичних завдань та функцій.
РН5	У майбутній професійній діяльності використовувати творчі методи роботи з клієнтами, що потребують естетотерапевтичної допомоги, організувати естетотерапевтичну діяльність.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	Надаються повні і змістовні відповіді на всі теоретичні питання курсу. Студент демонструє знання матеріалу, його розуміння, орієнтацію в широкому полі питань з етнопсихології, знайомство з сучасною науковою літературою. Відповіді на додаткові запитання чіткі, правильні, показують знання та ерудицію студента. Практичні та самостійні завдання виконано в повному обсязі, дано відповіді на всі питання. Матеріал, викладено логічно, послідовно, без помилок, при цьому виявлено здатність студента диференціювати, інтегрувати знання. Студент вільно формулює висновки та узагальнення, самостійно застосовує знання в конкретних ситуаціях вирішення етнопсихологічних проблем.
В	Надається достатньо повна і змістовна відповідь на всі запитання курсу. Студент показує знання і розуміння матеріалу, знайомство з основною науковою літературою з проблем етнопсихології. Відповіді на додаткові питання загалом вірні. Наявні несуттєві зауваження та незначні помилки у виконанні запропонованих завдань.
С	Матеріал викладається логічно, послідовно. У роботі зі складання реферативних повідомлень або оформлення презентації є незначні помилки, при цьому студент не знає деяких визначень з предмету, але може диференціювати, інтегрувати знання.
Д	Відповіді на теоретичні питання курсу викладені уривчасто, знання основних тем є поверховим. Відповіді на додаткові питання не завжди правильні, формальні та поверхові. Не дотримано вимог щодо змісту та оформлення завдань з практичних занять. Завдання виконано у повному обсязі, проте наявні суттєві помилки та недоліки.
Е	Теоретичні питання розкрито не повністю. Студент знає і розуміє тільки основний матеріал, який викладає спрощено і неповно, припускається окремих суттєвих помилок. При відповідях на запитання щодо опанування програми студент почувається невпевнено, збивається, припускається помилок, не має потрібних знань.

F	Студент надає відповіді із суттєвими помилками, демонструє поверхове знання і розуміння основного матеріалу, спрощено і непослідовно та механічно викладає матеріал з допущенням істотних помилок. Студент допустив помилки при складанні реферативних повідомлень, в оформленні презентації.
FX	На запитання студент не може дати задовільних відповідей, припускається грубих помилок або характер відповідей дає підставу стверджувати, що особа неправильно розуміє зміст матеріалу. Повна невідповідність змісту роботи вимогам або робота запозичена, підготовлена не самостійно. Курс не опановано, необхідне його повторне проходження.

Розподіл балів

Приклад для заліку

Поточний контроль											Разом	Сума
РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2						РОЗДІЛ 3				
T 1.1	T 1.2	T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4	T 2.5	T 2.6	T 2.7	T 3.1	T 3.2	70	100
Поточний контроль												
5	5	5	5	5	5	5	10	15	5	5		
Контроль самостійної роботи												
2	2	2	3	3	2	2	4	6	2	2	30	

T 1.1, T 1.2 ... T 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого вченою Радою СумДПУ імені А.С. Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015). Для поточного контролю використовуються форми: опитування та виступи на практичних заняттях, активна участь в обговоренні теоретичних питань, тестування, підготовка презентації з проблемних питань дисципліни.

Форма підсумкового контролю – залік.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Науково-методологічні основи естетотерапії.

Тема 1.1. Науково-психологічні основи естетотерапії. Творче самовираження як основна мета естетотерапевтичного впливу.

Естетотерапія як складова психотерапії. Предмет, об'єкт, завдання естетотерапії. Зв'язок естетотерапії з іншими науками. Основні форми естетотерапії. Засоби та види естетотерапії. Основні завдання естетотерапії. Актуальні питання процесу самовираження у вітчизняній та зарубіжній психології та педагогіці. Терапія творчим самовираженням як психотерапевтичний прийом.

Тема 1.2. Духовні засади естетотерапії.

Визначення понять «духовність» та «духовна криза суспільства». Розкривається необхідність духовного розвитку особистості. Зміст та критерії духовного виховання як основи естетотерапевтичного впливу. Духовність та естетичне саморозкриття творчої особистості. Місце і роль духовного виховання у системі формування творчої особистості. Його взаємозв'язок з іншими видами виховання та естетотерапією. Духовне виховання як змістова основа формування ядра особистості, яка несе в собі світоглядну функцію.

Розділ 2. Естетотерапія мистецькими засобами.

Тема 2.1. Казкотерапія.

Предмет та завдання казкотерапії. Ефективність її психолого-терапевтичного впливу. Казкотерапія як спосіб передачі знань про духовний шлях душі та соціальну реалізацію людини. Основний принцип та методика роботи в казкотерапії. Види казок у казкотерапії (дидактичні, психокорекційні, психотерапевтичні, медитивні, психологічні). Казкова лялька терапія у роботі з дітьми зі стресовими станами. Етапи роботи та методика її організації. Види іграшок – ляльок у лялькотерапії. Методика створення казкового середовища як основи творчого самовираження. Методика драматизації казок у

естетотерапії.

Тема 2.2. Музикотерапія.

Історія музичної терапії. Основні наукові концепції сучасної музикотерапії. Три музико терапевтичні школи Західної Європи: шведська, американська, німецька (за В. Петрушиним). Естетотерапевтичні цілі музикотерапії. Чотири напрямки лікувального впливу музикотерапії: емоційна активізація у ході вербальної психотерапії, розвиток міжособистісного спілкування, регулюючий вплив на психовегетативні процеси, підвищення естетичних потреб. Механізми і форми музикотерапії. Методика групової музикотерапії. Естетотерапевтичний потенціал музичного мистецтва. Аутогенне тренування і музика. Аналіз окремих методик музикотерапії: рухове розслаблення та злиття з музичним ритмом; музичні рухові ігри та вправи; гра на музичних інструментах та ритмічна декламація; музико-малювання; пантоміма; рухова драматизація тощо.

Тема 2.3. Українська фольклорна арт-терапія.

Естетико-терапевтичний потенціал української народної пісні. Фольклор як холистичне явище. Методика використання колискової пісні в роботі з вагітними жінками Ганни Хоткевич. Синкретична природа народної пісні, її демократичність та доступність виконання. Метод синкретичного моделювання пісні. Методика фольклорної арт-терапії за Л.Д Назаровою. Напрями арт-терапевтичної роботи з використанням пісенного фольклору: діагностика, розвиток комунікативної сфери (підтримка у групі), корекція рис особистості, дихальна практика та здоров'я, лікування звуком, емоційне розвантаження.

Тема 2.4. Фототерапія.

Визначення фототерапії. Терапевтичний ефект фотографії. Психологічні функції фототерапії. Основні форми організації фототерапевтичної діяльності: індивідуальна, індивідуально-групова, групова. Фототерапія у контексті психотерапії мистецтвом: арт-терапії, драма терапії, музикотерапії та терапії танцем. Організаційно-змістові питання фототерапевтичної роботи. Загальна характеристика різних технік, ігор та вправ у фототерапії: розвиток візуального та понятійного мислення, пам'яті, уваги, дрібної моторики; загальні теми (свята, пори року, стихії, кольори навколо нас тощо); само сприйняття; робота у парах; колективні ігри; техніки, ігри та вправи мультимодального характеру. Спектрокартки.

Тема 2.5. Ландшафтна терапія.

Поняття ландшафтної терапії. Історія виникнення ландшафтної терапії як напрямку в роботі психолога. Основні методи ландшафтної терапії. Принципи практики ландшафтної терапії в роботі психолога з різними віковими категоріями.

самовираження як основна мета естетотерапевтичного впливу.												
Тема 1.2. Духовні засади естетотерапії.	9	2	2			5	8					8
РОЗДІЛ 2. ЕСТЕТОТЕРАПІЯ МИСТЕЦЬКИМИ ЗАСОБАМИ.												
Тема 2.1. Казкотерапія.	9	2	2			5	11	1				10
Тема 2.2. Музикотерапія	9	2	2			5	12		2			10
Тема 2.3. Українська фольклорна арт-терапія.	9	2	2			5	10					10
Тема 2.4. Фототерапія.	10	2	2			6	11		1			10
Тема 2.5. Ландшафтна терапія.	11	4	2			5	11		1			10
Тема 2.6. Терапія кольором.	13	2	4			7	11	1				10
Тема 2.7. Ізотерапія.	17	4	6			7	12		2			10
РОЗДІЛ 3. ВИДИ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ ПРИРОДНИМИ ЗАСОБАМИ.												
Тема 3.1. Ігрова терапія.	11	2	2			7	11	1				10
Тема 3.2. Пісочна терапія.	13	2	2		2	7	12				2	10
Усього годин	120	26	28		2	64	120	4	6		2	108

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.1	Науково-психологічні основи естетотерапії. Творче самовираження як основна мета естетотерапевтичного впливу.	2	
1.2	Духовні засади естетотерапії.	2	

2.1	Казкотерапія.	2	
2.2	Музикотерапія.	2	
2.3	Українська фольклорна арт-терапія.	2	
2.4	Фототерапія.	2	1
2.5	Ландшафтна терапія.	4	1
2.6	Терапія кольором.	2	
2.7	Ізотерапія.	4	2
3.1	Ігрова терапія.	2	
3.2	Пісочна терапія.	2	
Разом		26	4

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.1	Науково-психологічні основи естетотерапії. Творче самовираження як основна мета естетотерапевтичного впливу.	2	
1.2	Духовні засади естетотерапії.	2	
2.1	Казкотерапія.	2	
2.2	Музикотерапія.	2	2
2.3	Українська фольклорна арт-терапія.	2	
2.4	Фототерапія.	2	1
2.5	Ландшафтна терапія.	2	1
2.6	Терапія кольором.	4	
2.7	Ізотерапія.	6	2
3.1	Ігрова терапія.	2	
3.2	Пісочна терапія.	2	
Разом		28	6

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Венгер А. Л. Психологические рисуночные тесты: иллюстрированное руководство / А. Л. Венгер. – М. : Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. –159 с.
2. Ворожцова О. А. Музыка и игра в детской психотерапии./ О. А. Ворожцова – М. : Изд-во Института психотерапии, 2004. – 90 с.
3. Гренлюнд З. Танцевальная терапия. Теория, методика, практика./ З.Гренлюнд, Н. Ю. Оганесян – СПб.: Речь, 2004. – 288 с.
4. Гуревич П. С. Эстетика: учебник для студентов высших учебных заведений./ П. С. Гуревич – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 303 с.

5. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Практикум по креативной терапии./ Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева, Т. М. Грабенко – СПб. : ТЦ «СФЕРА», 2001. – 400 с.
6. Копытин А., Платтс Дж. Руководство по фототерапии. – М.: «Когито-Центр», 2009. – 184 с.
7. Кокоренко В. Л. Арт-технологии в подготовке специалистов помогающих профессий./ В. Л. Кокоренко – СПб.: Речь, 2005. – 101 с.
8. Копытин А. И. Тренинг по фототерапии./ А. И. Копытин – СПб.: «Речь», 2003. – 96 с.
9. Корт Б., Копытин А. И. Техники ландшафтной арт-терапии. - М.: Когито-центр, 2013. – 83 с.
10. Назарова Л. Д. Фольклорная арт-терапия. / Л. Д. Назарова – СПб. : «Речь», 2002. – 240 с.
11. Остер Дж. Рисунок в психотерапии. Методическое пособие. / Остер Джеральд, Гоулд Патриция. – М. : «Маркетинг», 2004. – 184 с.
12. Погосова Н. М. Цветовой игротренинг./ Н. М. Погосова – СПб. : «Речь», 2003. – 152 с.
13. Развивающая сказкотерапия / Под ред. Т. Д. Зинкевич-Евстигнеевой. – СПб. : Речь, 2006. – 168 с.
14. Сакович Н. А. Технология игры в песок. Игры на мосту./ Н. А. Сакович. – СПб.: Речь, 2006. – 176 с.
15. Федій О. А. Естетотерапія. Навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доп./ О. А. Федій – К. : Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – 304 с.

Додаткові:

1. Болл Б. Интеграция научных исследований, практика и теория в арт-терапии // Исцеляющее искусство: журнал арт-терапии. Т. 3. 2001, № 4. С 10 – 32.
2. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю. – 5-те вид., доп./ В. М. Верховинець – К.: Муз. Україна, 1990. – 150 с.
3. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Сказочные намеки // «Школьный психолог», 2001. — № 1. – С.17-20.
4. Іваницький А. І. Українська народна музична творчість: Посібник для вищ. та серед. учб. закладів./ А. І. Іваницький – К.: Муз. Україна, 1990. – 336 с.
5. Лебедева Л. Д. Педагогические основы арт-терапии в образовании: Монография. СПб.: ЛОИРО, 2001. – 320 с.
6. Лоуэн А. Психология тела: биоэнергетический анализ тела / Пер. с англ. С. Коледа./ А. Лоуэн – М. : Институт Общегуманитарных Исследований, 2000. – 256 с.
7. Макнифф Ш. Творчество за рамками привычного: расширение возможностей психологических исследований с помощью искусства // Исцеляющее искусство. Междунар. журнал арт-терапии. Т. 5. 2002, № 2. С. 8–25.
8. Назарова Л. Д. Фольклорная арт-терапия. / Л. Д. Назарова. – СПб. : «Речь», 2002. – 240 с.
9. Одрисола М.В. Интуиция, творчество и арттерапия. – М.: Издательство «Институт общегуманитарных исследований», 2012. – 96 с.

10. Овчарова Р. В. Психология родительства: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. / Р. В. Овчарова – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 368 с.

11. Польстер И. Обитаемый человек: Терапевтическое исследование личности/ И. Польстер / Пер. с англ. А. Я. Логвинской. М.: Независимая фирма «Класс», 1999. – 227 с.

12. Рубин Д.А. Искусство арт-терапии – М.: Издательство «Институт общегуманитарных исследований», 2015. – 300 с.

13. Сказка как источник творчества детей: Пособие для педагогов дошкольных учреждений / Науч. рук. Ю. А. Лебедев. – М: ВЛАДОС, 2001. – 288 с.

14. Соколов Д. Ю. Сказки и сказкотерапия, а еще Лунные дорожки, или приключения принца Эно./ Д. Ю. Соколов – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Изд-во Института психотерапии, 2005. – 224 с.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

1. Підручники з естетотерапії та арт-терапії.
2. Практикуми з психології.
3. Словники та енциклопедії з психології.
4. Відео наочність.
5. Мультимедійні презентації.
6. Роздатковий матеріал з психодіагностичних методик та вправ.
7. Тестові завдання для комп'ютерного контролю.